

Asia: VN/13979/2023

Hallituksen esitys laeiksi sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain 12 ja 96 §:n muuttamisesta (Suurjänniteverkkohanke)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pankakoski Mill Oy ("Pankakoski Mill") kiittää mahdollisuudesta lausua Suurjänniteverkkotyöryhmän työ- ja elinkeinoministeriölle 18.12.2024 luovutetusta raportista.

Pankakoski Mill on tutustunut Suurjänniteverkkotyöryhmän 18.12.2024 ministeriölle luovuttamaan raporttiin. Raportissa tarkastellaan muun muassa lisääntyvän sähköntuotannon ja kasvavien kulutuksen kuormien integroimista suurjänniteverkkoihin. Raportti sisältää myös luonnoksen hallituksen esitykseksi laiksi sähkömarkkinalain muuttamisesta. Pankakoski Mill esittää Pankakosken kartonkitehtaan ja sen toimintaan liittyvien toiminnassa olevien sähköverkkojärjestelyiden näkökulmasta lausuntonaan seuraavaa:

1 Tausta

Lausuntonsa taustaksi Pankakoski Mill toteaa, että yhtiö harjoittaa Lieksan kaupungissa sijaitsevassa Pankakosken tehtaassa taive- ja erikoiskartonkien sekä sellusta tuotettavien elintarvikekartonkien valmistusta. Metsäteollinen toiminta Pankakosken alueella on alkanut jo vuonna 1912 ja tänä päivänä Pankakoski Mill on yksi koko Pohjois-Karjalan, ja varsinkin Lieksan alueen suurimmista työnantajista. Tehtaan suora työllistävä vaikutus on noin 170 henkilöä ja tarvittavien alihankintaketjujen kautta tehtaan työllistävä vaikutus on useita satoja henkilöitä. Tehtaan vaikutus Lieksan kaupungille ja koko alueen hyvinvoinnille on siten erittäin merkittävä. Pankakoski Millin tehtaan toiminnan jatkumisen kannalta on elintärkeää, että tehtaan toiminnan edellyttämä sähkönsaanti ja liityntä verkkoon on turvattu luotettavalla ja taloudellisella tavalla ilman tarpeettomia ja kalliita investointeja, jotka voivat vaarantaa tehtaan tulevaisuuden.

2 Erillisen linjan operoimisen tulee olla mahdollista suurjännite-, keskijännite- ja pienjänniteverkossa voimalaitoksen tehosta tai erillisen linjan jännitetasosta riippumatta

Pankakoski Mill pitää esitettyä sähkömarkkinalain muutosta tarpeellisena. Pankakoski Mill pitää ehdottoman tarpeellisena myös esityksen tavoitteena olevaa kiinteistörajat ylittävien aktiivisten asiakkaiden ja energiayhteisöjen toimintamahdollisuuksien edistämistä erillistä linjaa koskevan sääntelyn kautta. Pankakoski Mill tukee vahvasti hallituksen esitysluonnoksen mukaista ehdotusta siitä, että myös muun kuin pienimuotoisessa sähköntuotannossa tuotetun sähkön erillisen linjan kautta tapahtuva sähkönjakelu erilliselle asiakkaalle, mukaan lukien kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäiseen verkkoon, tuottajan ja sähköntoimittajan omiin tiloihin, tytäryrityksille tai asiakkaille tämän tai näiden sähkönkäyttökohteeseen tai suljettuun jakeluverkkoon ei olisi sähkömarkkinalaissa tarkoitettua luvanvaraista sähköverkkotoimintaa. Pankakoski Millin tehtaan toiminnan jatkumisen kannalta on ehdottoman tärkeää, että erillisen linjan operoiminen on mahdollista suurjännite-, keskijännite- ja pienjänniteverkossa voimalaitoksen tehosta tai erillisen linjan jännitetasosta riippumatta hallituksen esitysluonnoksen mukaisesti, eikä erillisen linjan määritelmää tulisi missään olosuhteissa kaventaa koskemaan vain esimerkiksi suurjänniteverkkoja. Pankakoski Mill pitää tärkeänä myös hallituksen esitysluonnokseen sisältyvää sähkömarkkinalain 4 §:n erillistä linjaa koskevan muutosehdotuksen toimialaneutraalia sanamuotoa ja toteaa, että toimijoiden tasapuolisen kohtelun näkökulmasta sähköverkkoluvan tarpeesta vapauttaminen ei missään nimessä voi koskea ainoastaan uusia toimialoja, kuten vetytaloutta.

Vaihtoehtoisten toteuttamisvaihtoehtojen ja niiden vaikutusten osalta hallituksen esitysluonnoksessa todetaan aktiivisten asiakkaiden ja energiayhteisöjen osalta, että vaihtoehtona kaikilla jännitetasoilla toimivien erillisten linjojen vapauttamiseksi sähköverkkoluvan vaatimuksesta olisi vapauttaa ainoastaan suurjännitteisissä verkoissa toimivat erilliset linjat, ja jättää sääntely ennalleen pien- ja keskijänniteverkoissa toimivien erillisten linjojen osalta. Kuten hallituksen esitysluonnoksessa todetaan, vaihtoehtoisessa ratkaisussa erillistä linjaa hyödyntävät loppukäyttäjät ja paikalliset energiayhteisöt olisivat etuoikeutetussa asemassa tuotannon liittämisen suhteen verrattuna niihin tahoihin, jotka jäisivät ehdotuksen ulkopuolelle. Pankakoski Mill korostaa tältä osin, että loppukäyttäjien ja markkinatoimijoiden tasapuolisen kohtelun näkökulmasta on ehdottoman tärkeää, että erillisen linjojen muodostamista ei rajoiteta ainoastaan pienimuotoiseen sähköntuotantoon sekä suurjänniteverkkoon.

3 Erillistä linjaa koskevan sääntelyn tulee soveltua myös toiminnassa oleviin voimalaitoksiin ja tehtaisiin

Siltä osin kuin hallituksen esitysluonnoksen 4 §:n 2 kohdan erillistä linjaa koskevan muutosehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan erillisen linjan muodostumiseen ainoastaan uusien voimalaitoskokonaisuuksien tai uusien kulutuskohteiden osalta, Pankakoski Mill katsoo, että 4 §:n 2 kohdan muutosehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tulisi perusteluissa mainittujen vetyhankkeiden ja muiden uusien voimalaitoskokonaisuuksien ja kulutuskohteiden lisäksi huomioida markkinatoimijoiden tasapuolisen kohtelun nimissä, että Suomessa on myös olemassa oleviin teollisuuslaitoksiin liittyviä sähköverkkojärjestelyjä, jotka kuuluvat ehdotetun erillistä linjaa koskevan sääntelyn soveltamisalaan. Pankakoski Mill vaatii, että sääntelyn

jatkovalmistelussa 4 §:n 2 kohdan erillistä linjaa koskevan muutosehdotuksen yksityiskohtaisia perusteluja muutetaan siten, että myös Pankakosken tehtaan kaltaisissa olosuhteissa toimivat teollisuuslaitokset voivat jatkaa toimintaansa hyödyntäen olemassa olevia sähköverkkojärjestelyitä ja ehdotettua erillistä linjaa koskevaa sääntelyä. Siten yksityiskohtaisista perusteluista tulisi poistaa rajoittavat, epäselvät ja epätasapuoliset viittaukset ”uusiin” järjestelyihin ja nimenomaisesti todeta, että erillistä linjaa koskeva sääntely soveltuu myös olemassa oleviin voimalaitoksiin, voimalaitoskokonaisuuksiin ja teollisuuslaitoksiin sekä näiden välisiin olemassa oleviin erillisiin linjoihin.

Pankakoski Mill perustelee edellä esittämäänsä näkemystä sillä, että Pankakosken kartonkitehtaan alueelle sijoittuvilla toiminnoilla on sellaiset alueen pitkään teolliseen historiaan perustuvat tekniset yhteydet ja toiminnalliset riippuvuussuhteet, jotka liittyvät Lieksan alueella jo 1900-luvun alusta harjoitettuun vesivoima- ja kartonkitechdastointaan. Nämä yhteydet ovat olennaisilta osiltaan käytössä edelleen tänäkin päivänä, ja kyseisten järjestelyiden pysyvyys tulee huomioida sähkömarkkinalain muutoksen yhteydessä. Pankakoski Mill toteaa siten, että tällaisten olemassa olevien teknisten yhteyksien ja sähköverkkojärjestelyjen huomioiminen erillistä linjaa koskevassa sääntelyssä vähentää täysin turhia, tarpeettomia sekä huomattavan korkeita kustannuksia, kuten esimerkiksi verkkoluvan hakemisesta ja luvanvaraisesta sähköverkkotoiminnasta aiheutuvat hallinnolliset kustannukset taikka vaihtoehtoisesti investointikustannukset rinnakkaisiin liittymisjohtoihin ja muihin verkon osiin. Pankakoski Mill toteaa, että pelkästään lainsäädännöstä johtuva edellytys sille, että Pankakoski Mill rakentaisi näiden olemassa olevien ja toimivien järjestelyiden rinnalle uuden rinnakkaisen voimajohdon ja muita verkon osia, on täysin järjenvastainen sekä taloudellisesta että ympäristöllisestä näkökulmasta ja aiheuttaa täysin tarpeettomia investointeja ja tehotonta alueiden käyttöä. Lisäksi uuden rinnakkaisen johdon rakentaminen ei myöskään ole linjassa Suurjänniteverkkotyöryhmän raportin tavoitteiden kanssa, jotka pyrkivät poistamaan tarpeen turhien rinnakkaisten sähköjohtojen rakentamiselle. Näin ollen kyseisten olemassa olevien järjestelyiden huomioiminen on kriittinen edellytys Pankakoski Millin kartonkitehtaan toiminnalle ja sen jatkuvuudelle.

4 Liittymisjohdon määritelmän tulee soveltua toiminnassa oleviin hybridiliityntöihin

Liittymisjohtoa koskevien Suurjänniteverkkotyöryhmän ehdotusten mukaisesti Pankakoski Mill pitää kannatettavana, että sähkömarkkinalain 4 §:n 3 kohtaan lisätään selventävä säännös, jonka mukaan luvanvaraista ei ole sähköön kuljettaminen liittymisjohdossa tai liittyjän varasyöttöyhteydessä. Siltä osin kuin Suurjänniteverkkotyöryhmän raportissa esitetään, että lisääntyvä sähköntuotanto ja uusiutuvan vedyn markkinoille tulo luovat tarpeen erillisten linjojen rakentamisen ja erillisiä linjoja hyödyntävien tuotantoa, kulutusta ja varastointia käsittävien hybridiliityntöjen sekä joustavien liittymien mahdollistamiselle, Pankakoski Mill toteaa edellä esitetyllä tavalla, että vetyhankkeiden lisäksi vastaava tarve tuotantoa ja kulutusta käsittävälle hybridiliityntöille koskettaa myös jo toiminnassa olevia voimalaitoskokonaisuuksia ja teollisuuslaitoksia sekä näiden yhteisiä sähköverkkojärjestelyjä. Liittymisjohdon määritelmän sekä sähköverkkotoiminnan luvanvaraisuutta koskevan 4 §:n 3 kohdan osalta Pankakoski Mill pitää ehdottoman tärkeänä, että liittymisjohdon määritelmä sekä 4 §:n 3 kohta mahdollistavat toiminnassa olevien tuotantoyksiköiden liittymisen erillisillä linjoilla toiminnassa olevaan kulutuskohteeseen, jolloin sekä tuotantoyksiköt että kulutuskohde liittyvät samanaikaisesti verkonhaltijan verkkoon joko yhteisellä tai toisen omistamalla liittymisjohdolla, jossa kuljetetaan sähköä sekä tuotantoyksiköiltä verkonhaltijan verkkoon että

verkonhaltijan verkosta kulutuskohteeseen, mikäli tuotantoyksiköt eivät tuota riittävästi sähköä kulutuskohteen tarpeisiin. Pankakoski Mill katsoo, että liittymisjohdon määritelmän sanamuotoa ja yksityiskohtaisia perusteluja tulee siten täsmentää niin, että määritelmä soveltuisi eksplisiittisesti tilanteisiin, joissa liittymisjohdolla liitetään sähköverkkoon liittyjän sähkönkäyttökohde, joka on liitetty erillisillä linjoilla tuotantoyksiköihin.

Liittymisjohdon määritelmässä ja 3 §:n 5 kohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetään, että liittymisjohdolla tarkoitettaisiin myös varsinaisen liittymisjohdon lisäksi myös liittämispisteen liittyjän tai liittyjien puolella olevien muiden sähköverkkoon liittymiseen tarvittavien sähkölaitteiden ja -laitteistojen muodostamaa yhtenäistä kokonaisuutta, ja että liittymään ja liittymisjohdon käsitteeseen kuuluisivat siten muun muassa liittyjän omistuksessa tai hallinnassa olevat muuntoasemat, muuntajat ja tasavirran vaihtovirraksi muuntavat vaihtosuuntaajat. Tältä osin Pankakoski Mill katsoo, että yksityiskohtaisissa perusteluissa tulee huomioida, että erityisesti pitkään käytössä olleilla teollisuusalueilla liittämispisteen sähkölaitteiden ja -laitteistojen omistus- tai hallintaoikeus voi alueen pitkään teolliseen historiaan perustuvien teknisten ja toiminnallisten järjestelyiden vuoksi olla myös olla muulla taholla kuin liittyjällä tai vain toisella liittyjällä, mikäli saman liittämispisteen kautta verkonhaltijan verkkoon liittyy sekä tuotantoyksikkö että kulutuskohde. Tällaisten toimivien järjestelyiden jatkumista ei tule vaarantaa.

5 Suurjännitteinen jakeluverkko on voitava muuttaa liittymisjohdoksi

Pankakoski Mill pitää tärkeänä vallitsevan oikeustilan selventämiseksi, että sähkömarkkinalain muutoksessa huomioitaisiin joko säännösten tai yksityiskohtaisissa perusteluissa mahdollisuus muuttaa suurjännitteinen jakeluverkko liittymisjohdoksi esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, että suurjännitteisen jakeluverkon ainut käyttäjä olisi kiinteistön tai kiinteistöryhmän sisäinen verkko.

6 Kiinteistön ja sitä vastaavan kiinteistöryhmän määritelmän tulkinnassa ei saa omaksua perusteettomia ja epäoikeudenmukaisia tulkintoja

Suurjänniteverkkotyöryhmän raportissa esitetään, että voimassa olevan sähkömarkkinalainsäädännön perusteella kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisällä toimivat asiakkaat tai näiden ryhmä muodostavat käytännössä sähkömarkkinadirektiivissä tarkoitetun aktiivisen asiakkaan tai energiayhteisön. Tältä osin raportissa esitetään, että kiinteistöryhmää koskeva rajanveto on toisinaan koettu joustamattomaksi ja energiayhteisöjen kehitystä rajoittavaksi, mutta ehdotuksella ei tästä huolimatta muutettaisi kiinteistöryhmän määritelmää tai luvanvaraisen toiminnan ulkopuolelle jäävän yksikön laajuutta, koska kiinteistöryhmälle on muodostunut Energiaviraston hallintokäytännössä vakiintuneet ja objektiiviset kriteerit. Raportin mukaan myös EU-sääntely rajoittaa kansallista liikkumavaraa kyseisten kriteerien laajentamisessa. Pankakoski Mill toteaa, että vaikka kiinteistöryhmän määritelmää ei ehdoteta muutettavaksi, säännöksen tulkinnassa ei tulisi omaksua perusteettomia ja epäoikeudenmukaisiksi koettuja tulkintoja ja tämä lähtökohta tulee mainita sähkömarkkinalain muutoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa. Pankakoski Mill katsoo, että joustamaton ja energiayhteisöjen

kehitystä rajoittava tulkinta johtaa taloudellisesti ja hallinnollisesti järjenvastaisiin seuraamuksiin sekä keinotekoisiiin järjestelyihin, jota ei voi pitää tarkoituksenmukaisena.

7 Ennakkotietoa tulee voida hakea useammalle toisilleen vaihtoehtoisille suunnitelmille yhdellä ennakkotietohakemuksella

Pankakoski Mill pitää sähkömarkkinalain 4 a §:ään ehdotettua sähköverkkotoiminnan luvanvaraisuutta koskevaa ennakkotietomahdollisuutta ehdottoman tarpeellisenä. Tältä osin Pankakoski Mill kuitenkin pitää tärkeänä, että Energiavirastolle varataan riittävät resurssit ennakkotietohakemusten käsittelyyn ja valituskelpoisten päätösten laatimiseen kohtuullisessa ajassa sekä päätöksiin liittyvien valitusprosessien käsittelyyn, ottaen erityisesti huomioon 4 a §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa mainittu seikka, jonka mukaan ennakkotietoa koskevalla päätöksellä otettaisiin kantaa kuitenkin yksittäistapaukseen eikä mahdollisesti toisilleen vaihtoehtoisiiin suunnitelmiin yhdellä ennakkotietohakemuksella. Näin ollen ennakkotiedon saaminen toisilleen vaihtoehtoisista suunnitelmista voi mahdollisine valitusprosesseineen kestää jopa vuosia. Tästä syystä Pankakoski Mill pitää tärkeänä, että päätöstä ennakkotiedosta olisi mahdollista hakea useammalle toisilleen vaihtoehtoisille suunnitelmille yhdellä ennakkotietohakemuksella ja vaatii 4 a §:n yksityiskohtaisia perusteluita täsmennettäviksi tältä osin.

8 Yhteenveto

Edellä esitetyn perusteella Pankakoski Mill korostaa, että erillistä linjaa koskevassa sääntelyssä huomioidaan uusien voimalaitoskokonaisuuksien ja uusien kulutuskohteiden lisäksi toiminnassa oleviin voimalaitoksiin, voimalaitoskokonaisuuksiin ja teollisuuslaitoksiin sekä näiden välisiin sähköverkkojärjestelyihin liittyvät käytössä olevat tekniset yhteydet ja toiminnalliset riippuvuussuhteet. Lisäksi Pankakoski Mill pitää ehdottoman tärkeänä, että erillisten linjojen muodostamista ei rajoiteta ainoastaan pienimuotoiseen sähköntuotantoon sekä suurjänniteverkkoon.

Liittymisjohdon määritelmän sekä sähköverkkotoiminnan luvanvaraisuutta koskevan 4 §:n 3 kohdan osalta Pankakoski Mill pitää erittäin tärkeänä, että liittymisjohdon määritelmä sekä 4 §:n 3 kohta mahdollistavat toiminnassa olevien tuotantoyksiköiden liittymisen erillisillä linjoilla toiminnassa olevaan kulutuskohteeseen, jolloin sekä tuotantoyksiköt että kulutuskohteet liittyvät samanaikaisesti verkonhaltijan verkkoon joko yhteisellä tai toisen omistamalla liittymisjohdolla, jossa kuljetetaan sähköä sekä tuotantoyksiköiltä verkonhaltijan verkkoon että verkonhaltijan verkosta kulutuskohteeseen. Tämä on erityisen tärkeää Pankakoski Millin tehtaan toiminnan jatkamisen ja siten Lieksan kaupungin ja koko alueen työllisyyden, elinkeinoelämän ja hyvinvoinnin näkökulmasta.

Pankakoski Mill vaatii lisäksi, sähkömarkkinalain muutoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa huomioidaan, että liittämispisteen sähkölaitteiden ja -laitteistojen omistus- tai hallintaoikeus voi olla myös olla muulla taholla kuin liittyjällä tai vain toisella liittyjällä yllä kuvatusti.

Pankakoski Mill pitää ehdottoman tärkeänä vallitsevan oikeustilan selventämiseksi myös sitä, että sähkömarkkinalain muutoksessa huomioitaisiin joko säännösten tai yksityiskohtaisissa perusteluissa mahdollisuus muuttaa suurjännitteinen jakeluverkko liittymisjohdoksiksi esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, että suurjännitteisen jakeluverkon ainut käyttäjä olisi kiinteistön tai kiinteistöryhmän sisäinen verkko.

Edellä mainitut toimenpiteet ovat edellytys Pankakoski Millin tehtaan toiminnan jatkuvuudelle.

Pankakoski Mill Oy

Pasi Piiparinen

Toimitusjohtaja

Huopalainen Sirpa
Pankakoski Mill Oy